

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

עין משפט נר מצוה

התם הן חסר הן יתר א"ל. ה"פ התם צית כור הן חסר הן יתר א"ל ואפי' כי א"ל צית כור סתמא אני מוכר לך ולא אמר לו הן חסר הן יתר אמר צפ' צית כור (לקמן קד.) דלס פירת או הוסיף רובע הגיעו (ו' ולהכי היכא) דל"ל צית כור סתמא אית לן לנימיר דיותר מרובע לא הויה ממילה^א וצ"ל דלדך דהדר כולו

ולמאי דפשיט ליה התם [לקמן קד.] דלי א"ל צית כור סתמא כמאן דלמר ליה הן חסר הן יתר דמי והויה נמי ממילה רובע לטאה ויותר מרובע יחזיר הכל הוה ליה לשווי הכל הכי השתא התם מעיקרא צית כור א"ל דמשמע לא פחות ולא יותר מיהו רובע הויה ממילה כלל והדר הכל דלן דרך להיות צית כור יותר מציית כור אצל הכל דודאי אית ציה טנופת לעולם אימא לך דלא ינפה אלא את המותר על הרובע. ונראה צעניי דה"ג לה דכי האי גוונא מתוך לקמיה הכי השתא התם מעיקרא שוה צוה א"ל כו' וכן עיקר: נקנה מקח. לגמרי ולא יחזיר לו המלכה כלום דממילה היא: שפוט קנה. אליבא דר' נתן נזק א"ל צית כור דר' יהודה הנשיא רצה אומר מן לי מעותי או מן לי מה שאוניתי צפרק ההב"ז: ואמאי. מחזיר כל האונאה צין בשמות צין ציתר משמות ניהדר המותר שעל הפחות משמות דהא פחות משמות ומיל איניש ואין יתר לא אונאה שפוט מיל אונאה יתר משמות אלא אונאה שני משהוין משהו יתר משמות ומשהו פחות משמות דאידך ממילה הוה אלא לאו שמע מינה אם צל נפשות מנפה את כולו כרז הונא: שוה צוה א"ל מוכר לזוקק וצכך נמלכה לזוקק ואם אינו שוה לא ימלכה והלכך צעניי הוה דאפי' פחות משמות יחזיר מעות לך א"ל ממוזר דכיון דלא ידעי כל כך וכשוה דמי הויה ממילה אצל שפוט ידיעה היא ולא מחיל מידי. אצל גבי פירות דאורח' דמילתא היא שיש שם טנופת התם ודאי איכא למימר דמחיל לגמרי ואפי' היכא דאיכא יתר מרובע הרובע מיהו הויה ממילה: מקבל. פועל שמקבל עליו צכרך ליטע כל שדה חצירו צשיער שיכולין ליטע כגון ממוטע עשרה לצית סאה: מקבל עליו. צעל השדה עשר צוריות למאה אס יש עשרה אילנות צורות שאין עושין פירי לא יצטרך מקבל ליטע אחרים

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה כל וכו' שפוט עסקוק במלכה:

מוסף רש"י
פחות משמות נקנה מקח. לאמרי, יותר משמות בטל מקח. ומנייה חצורין, שרות קנה. וכן אמר מן יתר לחזור (ב"ב טז.)

מוסף תוספות
א. כיון שהזכיר לו בית כור ודאי אילנות בית כור שלם נתכוון. ד' רמא.
ב. משא"כ ברב הונא שכתב מוכר ומשך ונגמר מלאכתו ואם יש שם יותר מן הדין שפוט לו המותר ולמה לא יקבל מאי עשוי וירד על דעת כן. ירמיהו. ג. ח"ל היעשה: ונני מילי לענין ברכה הגוי עשה. אבל לענין מקח וממכר שפיר מוקריין ח"ל.

רבינו גרשום

התם בין חסר בין יתר אמר ליה. והואיל דאשכח יתר מרובע מיהו רובע לטאה לא חשיב והויה ממילה. יותר מרובע עולות לכור לו יתר קבין ולא הויה ממילה דכיון דהויה ליה ט' קבין הויה ליה ארעא חשיבא באפי נפשה והויה ליה. ואמרי לעולם מהא לא חפשוט הבא לפות דמנפה את כולו: יותר משמות בטל מקח שרות המקח קיים: אלא שיש דכל היכא דבעי לאהדורי כוליה מיהדר. הכי נמי חפשוט דהבא לפות מנפה את כולו: הכי יושטא התם שוה בשוה. קאמר ליה לרובני ליה המקח ומיהו להויל דנמנפה פחות משמות נקנה מקח משום דלא ידעי ליה אי נמנפה אי לא נמנפה והוי ממילה והיכא נמנפה שרות דידעי ללוקח לא הויה ממילה יותר משמות מקח טעות ובטל מקח ומאה לא חפשוט ולפולס הבא לפות אינו נמנפה עליו כולו: ליה המקבל עליו שדה חצירו ליטע בשכר הרי זה מקבל עליו בעל השדה עשר בוראות למאה אילנות. דאי מכיר הנוטע כשיעור י' אילנות ב' ק' שלא נטע (אעפ"י לא ק' פחות מרמיו ומקבל עליו בעל השדה אבל אם מכיר יותר מכן ומגלגלין עליו את הכל אפי' עשר בוראות ואמאי מגלגלין עליו את הכל וליהדר וליטע ליה הנוטע ע' י' אלא שיש דמגלגלין עליו את הכל דכל היכא דבעי אהדורי כולו מיהדר. ונחפשוט לו מהא הבא לפות מנפה את כולו: אמר בר הונא ברב דרב ירושע. מה לא חפשוט דהכא משום הכי מגלגלין עליו את הכל דכל היכא מוכר מעשר למאה בכא יעשה לו מהחלה שיה בנין צעמה דמי כמו שקיבל עליו ליטע לו שדה של

התם הן חסר הן יתר א"ל מיהו רביע לא חשיב יתר מרביע חשיב כיוון דחזוי ליה לאיצטרופי בתשעת קבין דהא ארעא חשיבתא באפי נפשא והדרת א"ש^ב האונאה פחות משמות נקנה מקח יותר משמות בטל מקח צרות קנה ומחזיר אונאה אמאי ליהדר עד פחות משמות ש"מ כל היכי דבעי לאהדורי כולה מהדר הכי השתא התם מעיקרא שוה בשוה א"ל מיהו פחות משמות לא ידעה במנה ומחיל איניש שרות ידיעה ולא מחיל איניש יתר משמות מקח טעות הויה ובטל מקח ת"ש דהמקבל שדה מחברו ליטע הרי זה מקבל עליו עשר בוריות למאה יותר מכאן מגלגלין עליו את הכל א"ר הונא בריה דרב יהושע כל יתר מכאן כבא ליטע מתחלה דמי: מרתף של יין וכו'. היכי דמי אי דא"ל מרתף של יין סתם קשיא אי דאמר ליה מרתף זה של יין קשיא אי דאמר ליה מרתף זה קשיא דתניא מרתף של יין אני מוכר לך גותן לו יין יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך גותן לו יין הנמכר בחנות מרתף זה אני מוכר לך אפילו כולו חומץ הגיעו לעולם דא"ל מרתף של יין סתם ותני ברישא דברייתא ומקבל עליו עשר קוססות למאה ובסתם מי מקבל והא תאני ר' חייא ההמוכר חבית יין לחברו גותן לו יין שכולו יפה שאני חבית דבולא חד חמרא הויה והא תני רב זביד דבי ר' אושעיא מרתף של יין אני מוכר לך גותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך גותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות למאה וזהו

ב"ב יתר מכאן כבא ליטע מתחלה דמי. פירוש צמלכה כשמחיל ליטע אינו יכול ליטע אות' שיעור צודאי שהוא גרוע ואפילו הפחות מעשר ואם נודע^ב דכל זמן שהוא עסוק במלכה שנטע אפילו אחד שאינו טוב חייב להסירו וליטע אחר במקומו הלכך כשיש יותר מעשר אע"פ שלא נודע עד זמן ארוך אחר שיצא שם המלכה אכתי אינו דלכל הפחות לרין ליטע היכר א"כ עדיין לא יצא מן המלכה ועדיין הוא עוסק בה וכבר פ"י דכל זמן שהוא (א) צמלכה אפי' נודע שאחד מן גרוע חייב לעקור וליטע אחר במקומו: גותן לו יין הנמכר בחנות. היינו ריחיה חלה וטעמיה חמרא כדמוכח לקמן בשעמתי ותימנה למיד ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה הכי יחייב ליה והא מרתף זה של יין קאמר והא לאו יין הוא ואומר ר"י דאע"ג דהוי חלה מיקרי יין שפיר^ג וקשה לרשב"א דצפרק צמרא דע"ג (דף סו. וסס) פליגי אציי ורצה צמרא לגו חלה אציי אמר צמרה ורצה אמר צמותן טעם ומפרש גמרא דרעה פליגי דאציי סבר ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה והוה ליה מין צמינו ורצה סבר דהוי חמרא והוה ליה מין צמינו מינו ואם ממלא לומר אפי' למיד חלה (מ"מ) מיקרי חמרא אם כן לימא דלכ"ע

ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה והוה ליה מין צמינו ורצה לטעמיה דלמר התם צמר שמה אוליגין והוה ליה מין חמרא ורצה לטעמיה חבית של יין אני מוכר לך גותן לו יין שכולו יפה. אצל צין הנמכר בחנות לא אפילו למיד ריחיה חלה חמרא מכל מקום אהאי חמרא לא יחייב איניש דמי:

מ
הוא ואפילו כולו חומץ הנמכר בחנות לפי שיש לבעל הבית יין גרוע שאינו יכול למכורו בבית נותנו להוננו למכורו לפי שהנתיב מוכר בשוק מקום שעברין ושבין בני אדם וקוגיין אחרו פועלים ועובדי דרכים שאינן מבקשים כל כך יין יפה ומתנין קתני דכולו יפה נתן לו חומץ מין קוססת. וקשיא להך ברייתא דקתני היכא דאמר ליה מרתף זה של יין משמע דמיהו יין שהוא במרתף והיכא דא"ל מרתף זה משמע כעין שהוא ואפילו כולו חומץ הנמכר בחנות: אמרי לעולם חמץ מתוקם דבאמר ליה מרתף זה של יין סתם וקשיא ר' חייא וכו' למא דהא דלא מקבל. ומשני ליה שאני חביות של יין הואיל דאתני ליה חבית של יין דין הוא דליתן ליה יין יפה משום דחבית כוליה זה חמרא הוה ולהיכא דאיתרע במקצת איתרע נמי כולו. וליכא למיזר דיהוה ליה האי יפה מחבית זו וקוסס מחבית אחרת משום דלא אמרי ליה הכי. אבל גבי מרתף דכל חבית חבית באפי נפשה הויה רדיא מקבל עליו עשרה קוססות לק: והא תני בר ובני דמי וכו' ונתן לו יין שכולו יפה. אע"ג דאמר ליה סתם והיכא דקא קשיא ליה ואמר ליה מרתף זה של יין אני מוכר לך גותן לו יין שכולו יפה שכולו יפה עשר קוססות. מקבל עליו עשר קוססות.

התם הן חסר הן יתר א"ל. ה"פ התם צית כור הן חסר הן יתר א"ל ואפי' כי א"ל צית כור סתמא אני מוכר לך ולא אמר לו הן חסר הן יתר אמר צפ' צית כור (לקמן קד.) דלס פירת או הוסיף רובע הגיעו (ו' ולהכי היכא) דל"ל צית כור סתמא אית לן לנימיר דיותר מרובע לא הויה ממילה^א וצ"ל דלדך דהדר כולו אצל גבי סאה כשאדם אומר לתבירו סאה פירות אני מוכר לך רגיל להיות שם רובע טנופת וכשיש שם רובע טנופת קרי ליה שפיר סאה פירות ולכן אין לנו לומר דלי איכא יותר מרובע שינפה את כולו:

התם הן חסר הן יתר א"ל מיהו רביע לא חשיב יתר מרביע חשיב כיוון דחזוי ליה לאיצטרופי בתשעת קבין דהא ארעא חשיבתא באפי נפשא והדרת א"ש^ב האונאה פחות משמות נקנה מקח יותר משמות בטל מקח צרות קנה ומחזיר אונאה אמאי ליהדר עד פחות משמות ש"מ כל היכי דבעי לאהדורי כולה מהדר הכי השתא התם מעיקרא שוה בשוה א"ל מיהו פחות משמות לא ידעה במנה ומחיל איניש שרות ידיעה ולא מחיל איניש יתר משמות מקח טעות הויה ובטל מקח ת"ש דהמקבל שדה מחברו ליטע הרי זה מקבל עליו עשר בוריות למאה יותר מכאן מגלגלין עליו את הכל א"ר הונא בריה דרב יהושע כל יתר מכאן כבא ליטע מתחלה דמי: מרתף של יין וכו'. היכי דמי אי דא"ל מרתף של יין סתם קשיא אי דאמר ליה מרתף זה של יין קשיא אי דאמר ליה מרתף זה קשיא דתניא מרתף של יין אני מוכר לך גותן לו יין יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך גותן לו יין הנמכר בחנות מרתף זה אני מוכר לך אפילו כולו חומץ הגיעו לעולם דא"ל מרתף של יין סתם ותני ברישא דברייתא ומקבל עליו עשר קוססות למאה ובסתם מי מקבל והא תאני ר' חייא ההמוכר חבית יין לחברו גותן לו יין שכולו יפה שאני חבית דבולא חד חמרא הויה והא תני רב זביד דבי ר' אושעיא מרתף של יין אני מוכר לך גותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך גותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות למאה וזהו

קשיא